

Modül 5

Eğitimde Kapsayıcılık

Jet Özet

Çalışma Kağıtları

Uzman Öğretmenlik Sınavı

@seldanin-renkleri

MODÜL 5 KAPSAYICI EĞİTİM

Ülkemizde kapsayıcı eğitimin karşılığı olarak kaynaştırma ve bütünleştirme kavramları kullanılır.

Kapsayıcı Eğitimle ilgili görüşler:

★ Ballard 1995 özel gereksinimli çocukların ihtiyaçları

★ Kurt-Gross 2014; bir öğrencinin genel eğitim faaliyetlerine katılımı için tüm ihtiyaçlar destek etmesi

★ Hodgkinson 2010; tüm çocukların şartsız genel eğitim sınıflarına alınması.

★ Graham 2010; engelleri ortadan kaldırarak tüm öğrencilerin aynı yastaki akranları ile öğrenme

Kaynaştırma Eğitimi:

★ Özel gereksinimli çocuklara odaklıdır

★ Çocukların eğitim ortamına hür olma şansı gerektirir

★ Genel eğitim ortamlarında çocukların yarı zamanlı ya da tam zamanlı şekilde bulunmasını gerektirir

★ Bireysel farklılıklar ön plandadır. Bu durum sorun ya da ayırıcı özellik olarak görülebilir

★ Ayırılan çocukların bütünleştirilmesine yönelik destek sunulur.

Kapsayıcı Eğitim:

★ Eğitimde eşit erişime yöneliktir

★ Eğitim ortamlarının çocukların özelliklerine göre düzenlenmesi söz konusudur

★ Çocukların gelişimsel özelliklerine göre eğitim ortamlarına katılımlarını sağlar

★ Geçitlilik esastır ve bireysel farklılıklar obgan karşılama özellikleri şeklinde vurgulanmaz

★ Çocukların okula iddiyeti, katılımı için gerekli tedbirler alınır

Kapsayıcı eğitim:

• Geçitlilik

• Katılım

• Aidiyet

• Hak temelli yaklaşım

Kapsayıcı Eğitimin gereksinimleri:

① **Eğitimsel Gereksinimler:** Okullarda tüm çocuklar birlikte eşit eğitim alsın. Bireysel farklılıklara yanıt versin. Tüm çocukların yararlanabileceği eğitim ortamı kullanılsın

② **Sosyal Gereksinimler:** Tüm çocuklar birlikte eğitim alarak farklılıklara karşı tutumları değiştirebilsin. İnsanlar barış içerisinde bir arada yaşamaya teşvik edilebilir.

③ **Ekonomik Gereksinimler:** Farklı türde hizmet veren okullardan oluşan karışık bir sistemden daha az maliyetli olacağı düşünülmektedir.

★ BM engelli hakları sözleşmesi kapsayıcı eğitimi ister hale getiren, 21. madde kapsayıcı eğitim hakkını ilke getiren ilk hukuki dâğıdır

★ 1982 Anayasası 10. madde herkes dil, din, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce inanc gibi sebeplerle ayırım gözetmeksizin konun önünde eğitim

42. madde, kimse eğitim ve öğretim hakkından mahrum bırakılamaz

Kapsayıcı Eğitim Yaklaşımının Tarihsel gelişimi

① **İnsan hakları temelli süreç** 1948 ve sonrası süreci

② **Özel gereksinimli çocuklara yönelik süreç** 1990 ve sonrası

①

③ Dezavantajlı gruplara yönelik süreç: 2000 ve sonrası

④ Eğitim sistemlerinin dönüştürülmesi 2005 ve sonrası

Kapsayıcı eğitim paydaşları

- * Öğretmen
- * Veli
- * Okul yöneticisi
- * Sivil toplum kuruluşları
 - Milli Eğitim Vakfı
 - Türkiye Eğitim Vakfı
 - Türkiye Eğitim Derneği
 - Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı gibi

Sivil toplum kuruluşlarının özellikleri

- Farklı alanlardaki örgütlenmeler
- Kar amacı yoktur
- Gönüllü ve bağışsızdır.

Kapsayıcı Eğitimin Önemi

- Farklı çocukların bir arada olması
- Çocukların güçlü yönlerinin ön plana çıkması
- Ayırıcı yaklaşımların önüne geçmesi
- Tüm çocuklara yarar sağlama amaçları
- Akademik başarıyı destekler
- Çocukların sınıflar dışında sosyal gelişimini destekler
- Tüm çocukların toplumsal yaşama katılımını sağlar
- Toplum hayatını kapsayıcı hale getirir

Kapsayıcı Eğitimin Bileşenleri

- Erişim
- Katılım
- Destek

Erişim: Sınıfın her noktasına her çocuğun ulaşabilmesi, kullanılabiliyor olması

Katılım: Çocukların oyun ve öğrenme etkinliklerine katılımları

Destek: Sistem düzeyinde desteklerin altyapısının oluşturulmasına yöneliktir.

Kapsayıcı Eğitim Bileşenlerinin Önemi

- Coğrafya bireyselleştirilmiş destek sunar
- Akademi ve sosyal ilişkilerin geliştirilmesi
- Öğretmenlerin mesleki gelişimlerini destekler

Kapsayıcı Okul ve Özellikleri:

Tüm öğrencilerin başarabilirliğine inanma
Bu bağlamda bazı kavram ve uygulamalar ön plana çıkar

→ **Liderlik:**

→ **Bireysel Fortluklar**

→ **Okul Kültürü**

→ **Fortlaştırılmış Öğretim**

Özellikler

Kapsayıcı Eğitim Ortamlarında Erişebilirliği Artırma:

* **Fiziksel çevre düzenlemeleri:** İki, ısı, ses, görsel ipucu vb.

* **Sosyal çevre düzenlemeleri:** Oturma düzeni, küçük grup çalışmaları gibi

* **Görsel çevre düzenlemeleri:** Yemekhane, lavabo vb.

* **Materyal uyarılama:** Oturma düzeni için, sandalye ve sıra gibi

* **Materyal uyarılama:** Yetkinlikleri sırtı, nırtı öğrencileri destekleme gibi

Beri bildirim türleri:

→ **Düzeltilici geri bildirim**

→ **Betmleyici geri bildirim**

→ **Gaba geribildirim**

* **Geleneksel sınıflar ile öğretimin uyarlandığı sınıflar arasındaki farklılıklar:**

Geleneksel Sınıflar:

* Öğretim öğretmen merkezlidir

→ Öğretim büyük grup etkinlikleri şeklinde → Öğrencilerin ilgileri

→ Gruplar öğretmeni yönlendirmeli, düşük → Destekleme

orta-yüksek başarılı gruplar şeklinde → Öğrenme sözleşmesi

olur. → Mini dersler

→ Aileler ve Çocuklarla iletişim

Kapsayıcı Eğitim ortamlarında öğrenme süreçlerine ilişkin düzenlemeler:

→ Öğretimin sunum şeklini uyarlama

→ Öğrencilerin tepkilerini uyarlama

→ Öğrenme için uygun süreyi uyarlama

→ Beceri seviyesini problem türüne ilişkin kuralları uyarlama

→ Öğrencilere yönelik bireysel destek miktarını artırma

→ Öğrencinin göreve aktif olarak dahil olma seviyesini uyarlama

Not: Bazı öğrenciler uyarlamalara rağmen etkinliklere katılmakta zorlanabilirler. Bu öğrencilerin yapılabilecek alternatifler:

1. Ders heyecanlı hale getirilebilir.

2. Sınıf belli öğretimsel hedeflerle belirli hale getirilebilir.

3. Rutinlerin dışında etkinliklere bazı içerikler eklenebilir.

4. Öğrencileri duygusal olarak dahil etmeye yönelik cema gösterilebilir.

5. Öğrencinin seçimine yönelik tercihler derslere eklenebilir.

6. Sınıfı bazen sınırlatabilirsiniz.

7. Öğrenme süreçlerine okul dışı öğrenme ortamları dahil edilebilir.

→ Öğretim büyük grup etkinlikleri şeklinde

→ Gruplar öğretmeni yönlendirmeli, düşük

orta-yüksek başarılı gruplar şeklinde

olur.

→ Mini dersler

→ Aileler ve Çocuklarla iletişim

Kapsayıcı Eğitim ortamlarında öğrenme süreçlerine ilişkin düzenlemeler:

→ Öğretimin sunum şeklini uyarlama

→ Öğrencilerin tepkilerini uyarlama

→ Öğrenme için uygun süreyi uyarlama

→ Beceri seviyesini problem türüne ilişkin kuralları uyarlama

→ Öğrencilere yönelik bireysel destek miktarını artırma

→ Öğrencinin göreve aktif olarak dahil olma seviyesini uyarlama

Not: Bazı öğrenciler uyarlamalara rağmen etkinliklere katılmakta zorlanabilirler. Bu öğrencilerin yapılabilecek alternatifler:

1. Ders heyecanlı hale getirilebilir.

2. Sınıf belli öğretimsel hedeflerle belirli hale getirilebilir.

3. Rutinlerin dışında etkinliklere bazı içerikler eklenebilir.

4. Öğrencileri duygusal olarak dahil etmeye yönelik cema gösterilebilir.

5. Öğrencinin seçimine yönelik tercihler derslere eklenebilir.

6. Sınıfı bazen sınırlatabilirsiniz.

7. Öğrenme süreçlerine okul dışı öğrenme ortamları dahil edilebilir.

Öğrenme içeriği öğrencilere ne öğretilceğini ifade eder. Öğrenme içeriği öğrencilere göre farklılaşır.

Öğrenme içeriğinin uyarlanma yolları:

→ Boyut/miktar

→ Zorluk

→ Alternatif hedefler

(3)

Destek piramidi

Yöğun destek: BEP'i olan ve ağır yetersizliklere sahip öğrenciler

Özel destek: Bireyselleştirilmiş Eğitim programı (BEP) olan hafif ve orta düzey desteğe gereksinimi olan öğrenciler.

Genel destek: Tüm öğrenciler.

Kapsayıcı eğitim ortamlarında öğrenme ürünlerine ilişkin düzenlemeler

- ★ Değerlendirme ortamının uyarlanması
- ★ Değerlendirme yöntemleriyle ilgili uyarılma
- ★ Değerlendirme materyalleri ile ilgili uyarılma

Kapsayıcı Eğitim ve paydaşlar

- Paydaş olarak öğretmenler
- Paydaş olarak aileler
- Paydaş olarak okul yöneticileri
- Paydaş olarak sivil toplum kuruluşları

Aile ve Toplum katılımına yönelik pratik öneriler:

- ★ İletişim ve etkin katılım
- ★ Evde ve okulda öğrenmeyi birleştirmek
- ★ Topluluk ve kimlik oluşturma
- ★ Ailenin rolünü tanıma
- ★ Ortak karar verme süreçleri oluşturma

(4)

- ★ Okulun dışında işbirliği yapma
- ★ Okul aile işbirliğini değerlendirme ile başlık altında toplanmıştır
- Eğitici / öğretmen kaynaklı
- Aile kaynaklı
- İşbirliği eksikliği

Ülkemizdeki dezavantajlı gruplar

- Dil bariyeri (anadili farklı çocuklar)
- Düzey çeşitliliği (okul öncesi okullarda)
- Öğrenme kayıpları (mersimlik işçi gibi)
- Sosyal duygusal gelişim sınırlılıkları (mülteciler gibi)
- Fiziksel sınırlılıklar (özel eğitimli öğrenciler)
- Erişim sınırlılıkları (mülteciler)

★ Eğitim alanında yapılan yaklaşımlar ile farklı yaklaşımın izlenimi tasarımları

Etnik kökenli eğitim:

- Etnik merkezden uzak farklılıklara saygı gösteren anlayış
- Yasal haklarla tüm bireylere eşit eğitim.
- Farklı kültürlerde yaşam becerisi kazanmaya odaklanılır

2 Kültürler arası eğitim:

- Farklı kültürleri anlamaya çalışan ve saygı duyan bir anlayış
- Herkesin eğitimi amacıyla farklılıklara odaklanmadan sunulan eğitim
- Evrensel değerleri aktarmaya odaklanılır

3 Kültürel değerlere duyarlı eğitim

- Sosyal entegrasyon kapsamında bütünleşme bilimine dayalı bir anlayış

- Bireyin kültürel değerlerini süreç dahil ederek verilen eğitim
- Farklılıklardan yararlanarak sosyal ve akademik beceri geliştirmeye odaklanın

Dezavantajlı gruplara karşı olumsuz tutumlar:

- Ön yargı
- Ayrımcılık (dışlama)
- Doğrudan ayrımcılık
- Dolaylı ayrımcılık
- Potansiyel ayrımcılık

Ayrımcılığın nedenleri ve türleri

- Etnik köken ayrımcılığı
- Dini inanç ayrımcılığı
- Cinsiyet ayrımcılığı
- Sosyo-Ekonomik düzey
- Engellilik veya özel gereksinimler

Eğitim ortamlarında ayrımcılık

- Damgalama
- Kalıp yargı
- Ötekileştirme
- Sosyal dışlanma

Kapsayıcı eğitim ve öğretmen yeterlilikleri

- Erişim
- Katılım

• Destek olarak ele alınmaktadır. Öğretmenlerin özellikle bu bağutlarla ilgili bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.

Kapsayıcı eğitimin kalitesi

① **Yapı kalitesi:** Öğretmen çocuk oranı, grup büyüklüğü öğretmenin öğrenme durumu

② **Süreç kalitesi:** Öğretmen - çocuk kalitesi

③ **Genel kalite:** Yapı kalitesi + Süreç kalitesi

Kaliteli kapsayıcı eğitim bileşenleri:

Erişim: Fiziksel engelleri kaldırarak çocuklara çeşitli etkinlikler sunmak

Katılım: Çocuklara aidiyet hissi oluşturarak oyun ve öğrenme etkinlikleriyle meşgul olmalarını sağlamak.

Destek: Kapsayıcı eğitim uygulamaları için sistemin alt yapısını oluşturmaya yöneliktir.

• Kapsayıcı erken çocukluk eğitiminin kalitesi aşağıdaki göstergelerle değerlendirilir

- Ortamın-materyallerin uyartılması
- Akran etkileşimine yetişkin katılımı
- Yetişkinlerin çocukların serbest etkinliklerine rehberliği
- Gatzma çözme
- Grup üyeliği
- Çocuklar ve yetişkinler arasındaki ilişki.
- İletişim için destekleme
- Grup etkinliklerini uyarlama
- Etkinlikler arası geçiş
- Geri bildirim
- Aile uzman iş birliği
- Çocukların öğrenmelerini takip etme